

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Nina Fellman

Föredragande

Rättschef

Michaela Slotte

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 122

Justitieministeriets begäran om yttrande över betänkandet från en arbetsgrupp som utrett de högsta laglighetsövervakarnas uppgiftsfördelning.

ÅLR 2019/5323

512 Rk1a

Justitieministeriet tillsatte den 25 september 2018 en arbetsgrupp för att utreda och bedöma nuläget, utvecklingsbehoven och utvecklingsmöjligheterna i fråga om uppgiftsfördelningen mellan riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet samt lägga fram förslag till riktlinjer utifrån bedömningen. Uppgiften var att inom ramen för grundlagen bedöma möjligheterna att utveckla arbetsfördelningen och samarbetet.

Justitieministeriet har överlämnat arbetsgruppens betänkande till landskapsregeringen för kännedom och ger landskapsregeringen möjlighet att yttra sig.

Landskapsregeringen konstaterar att betänkandet om 107 sidor utelutande är skrivet på finska och åtföljs av en svenskspråkig sammanfattning som är en sida lång. Ämbets språket vid landskapsregeringen är enligt 36 § självstyrelselagen för Åland svenska och rikets myndigheter har enligt 38 § självstyrelselagen för Åland har en skyldighet att kommunicera med landskapsregeringen på svenska.

Justitieministeriet har gett ut anvisningar om Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden (justitieministeriets publikation 8/2012). Enligt anvisningarna gäller följande i fråga om skriftväxlingsspråket och ministeriernas skyldigheter att begära utlåtande av landskapsregeringen.

Lagförslag eller betänkanden som gäller enbart landskapet Åland eller som har särskilt stor betydelse för landskapet publiceras alltid i sin helhet på svenska. Tröskeln för att höra landskapet får inte höjas på artificiell väg för att undkomma översättningsbehovet (justitieombudsmannens beslut 14.4.2011, Dnr 503/4/09). Om endast en del eller delar av lagförslagen är av särskild betydelse för Åland, översätts enligt justitieministeriets anvisningar lagförslagen och motiveringarna åtminstone till nämnda delar och i utlåtandebegäran meddelas att ytterligare information i ärendet ges av handläggaren eller vid ett separat möte mellan ministeriet i fråga

och landskapsregeringen.

En omorganisation av justitiekanslerns och justitieombudsmannens arbetsuppgifter har särskild betydelse för Åland. Det finns en långvarig och etablerad beslutspraxis enligt vilken justitiekanslern och justitieombudsmannen även fungerar som allmänna laglighetsövervakare i landskapet. Både justitiekanslern och justitieombudsmannen har behandlat klagomål och vidtagit åtgärder med anledning av klagomål riktade mot landskapets myndigheter. Den rättsliga grunden för dessa befogenheter är främst 108 § och 109 § grundlagen. I landskapet saknar dock justitiekanslern befogenheter som motsvarar de som följer av justitiekanslerns särskilda ställning inom statsrådets beslutfattande. Varken justitieombudsmannen eller justitiekanslern har befogenheter gällande sådant som faller inom ramen för lagstiftningsmakt, tex ändamålsenligheten i lagtingets lagstiftningsarbete.

Av den svenskspråkiga sammanfattningen som är bifogad till utlåtandebegäran framgår att arbetsgruppen dessutom har föreslagit åtgärder som direkt rör Åland. Arbetsgruppen föreslår att den laglighetsövervakning som gäller Ålands självstyrelse ska koncentreras till justitiekanslern. Detta skulle enbart gälla ärenden som uttryckligen gäller självstyrelsen. Förslaget motiveras med att kunskapen om Ålands självstyrande status i dag finns vid justitiekanslersämbetet där man bl a vid tillsynen av statsrådet måste beakta Ålands självstyrelse på behörigt sätt.

Landskapsregeringen ställer sig positiv till förslaget. Frågor som rör Ålands självstyrelse är ofta komplexa och med beaktande av den roll justitiekanslern i övrigt har i lagstiftningsprocessen i riket är det ändamålsenligt att frågor som rör Ålands självstyrelse koncentreras till justitiekanslern eftersom många av dessa frågor uppkommer just under lagberedningsprocessen.

Eftersom betänkandet i sin helhet inte har översatts till svenska kan landskapsregeringen inte ta ställning till annat än det som framgår av den svenskspråkiga sammanfattningen. Landskapsregeringen utgår dock från att samtliga delar av betänkandet som uttryckligen rör Åland har översatts till svenska i enlighet med justitieministeriets anvisningar samt att diskussioner förs med landskapsregeringen under den fortsatta beredningen av ärendet till den del Åland berörs.
